

HET SCHIP

VAN IDSINGA

ONLANGS heb ik een brief ontvangen van een pater, die me wou bekeren. Hij wou me bekeren tot liefde voor het Friese Jacht, maar die had ik al lang, zo verstokt ben ik nu ook weer niet. Waren in dat opzicht zijn pogingen dus vergeefs, dat wil niet zeggen, dat hij geen belangstelling bij me kon opwekken voor het schip, waarover hij in het bijzonder berichtte: het schip van Idsinga in Bolsward. „Wanneer u dit schip ziet”, schreef pater Noordstrand, „dan staat u verbaasd . . . de man heeft goud in zijn handen . . . hij kan alles over schepen vertellen . . . als u komt, dan krijgt u een hele Waterkampioen vol, dat verzeker ik u.”

Nu, dit laatste is in ieder geval een voordeeltje, dat ons niet alle maanden deelachtig wordt en zo zal het wel niemand verbazen, dat ik niet lang daarna op een winderige zaterdagmiddag in Bolsward bij het schip in het loodsje stond. Het moest op zaterdag gebeuren, want in de week werkt Idsinga in een kolenhandel — alleen zijn vrije tijd kan hij aan het schip besteden. Dan krijgt hij dus het goud in zijn handen — én het staal. Want van dit weerbarstige materiaal bouwt deze Fries zijn Friese Jacht. Hij bolt en rekt het in de vorm en last het elektrisch aan elkaar.

„Heeft u nooit gezien, hoe ze ijzer rekken?”, vraagt hij, omdat ik bij interviews vaak plotseling nog stommer ben dan een varken. Zonder op antwoord te wachten grijpt hij een stuk ijzer uit de afvalhoop en met zijn haast onafscheidelijke mokerhamer klopt hij dat in een wip tot een keurige curve, gaaf en regelmatig als het partje van een vrucht. Alsof dat zo'n beetje hetzelfde is, zo'n stukje afval of een plaat van twee meter lang, zegt hij: „Kijk, zo heb ik met het hele schip gedaan, nou?” Niet gek voor een amateur, zou je geneigd zijn te zeggen.

De vraag is echter of Idsinga voor een echte amateur kan doorgaan. Met

zijn Ulo-opleiding kreeg hij eerst een kantoorbantje. — „Maar na de eerste week dacht ik: gauw weg wezen!” Hij volgde een lascursus en kwam toen een kort poosje op een werf te werken. Door de pensionering van zijn vader, een gewezen zeilschipper, die niet aan de motor wou, kreeg hij de kans diens baan bij de brandstoffenhandel over te nemen. En voor een vaste positie gaat een mens in Friesland, met zijn chronisch tekort aan werkgelegenheid, al gauw door de knieën. Ook Idsinga junior.

Van zijn vader erfde hij niet alleen de betrekking, maar ook de grote liefde voor de zeilerij. En als jongen, nog bij Heit aan boord, was hij al begonnen zich de ware handvaardigheid eigen te maken, die de oude schippers wel moesten hebben, daar ze het onderhoud van de meest uiteenlopende materialen: hout, ijzer, zeildoek, touw- en verfwerk enzovoort voor het merendeel zelf moesten doen. Zodat die mensen op hun gebied een veel uitgebreidere technische kennis bezaten dan tegenwoordig vereist is in de schipperij.

Natuurlijk is Idsinga jr. een zeiler geworden, of liever, gebleven. Hij voer met een tjotter, maar met vrouw en kind erbij werd hem die op den duur te krap. Er moest dus een andere boot komen. „Hebt u er toen wel eens over gedacht om een scherp jacht te nemen?”, vraag ik. „Geen ogenblik”, zegt hij zonder aarzelen, „geen mooier zeilen dan met een rond jacht of platbodem. En dan, dit is maatwerk, dat andere is confectie!” — „Omdat u hem zelf maakt”, zeg ik, „was dat van het begin af uw plan?” „Dit kwam veel goedkoper uit, nou”, zegt hij, „omdat we alles zelf doen.” „Maar moest het dan beslist een nieuw wezen?”, vraag ik. „Of kwam daar het avontuur bij? U wou zeker wel eens zien of u nou zo'n schip kon maken?”. Dan begint Idsinga te lachen. En zijn vrouw lacht nog harder — die kent hem.

Idsinga schiet in de lach als ik vraag waarom hij geen sikkel bij zich heeft.

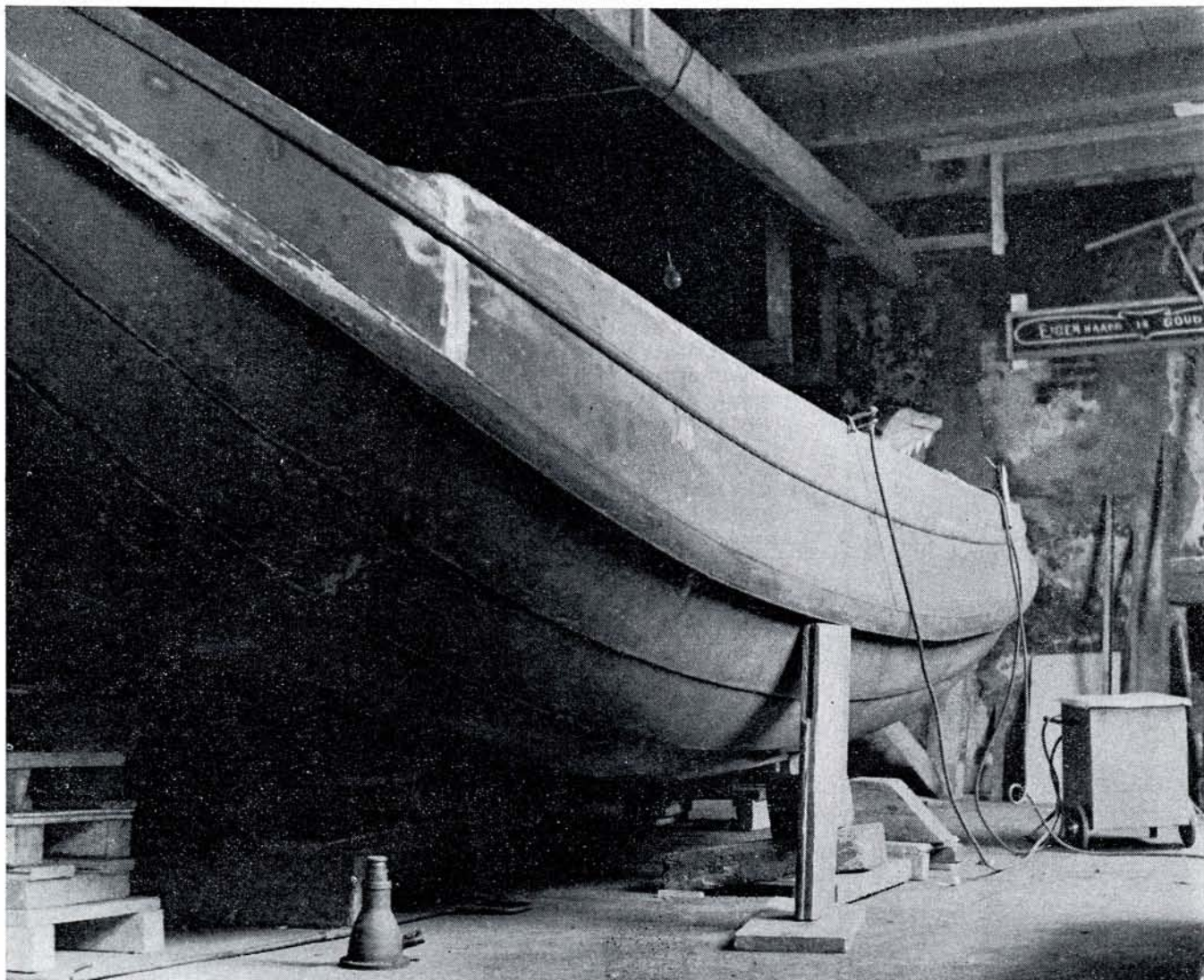
Een goede Fries gaat niet over één nacht ijs. Idsinga heeft het model van bestaande schepen goed bekeken en boeken bestudeerd. Voorzichtig is hij gaan tekenen en rekenen aan het schip, dat hij zou willen hebben. Het rekenen gold niet zozeer de waterverplaatsing en dergelijke, maar vooral het budget. En er kwam uit, dat de scheepswanden ieder gemaakt moesten kunnen worden van drie staalplaten van twee meter lengte. Hieruit resulteerde met enig passen en meten een lengte over de stevens van 5,60 meter. En uitgaande van deze wetenschap werden de spanten uitgezet. En er werd een loodsje opgescharrelt waar de bouw kon beginnen, een onooglijk uitgewoond zaakje. Maar hoeveel idealen zijn geen werkelijkheid geworden, of althans nagenoeg, in onooglijke (o zo gezellige) oude loodsjes?

Op dit punt doet pater Noordstrand zijn intrede — tenminste in dit verhaal: bij de Idsinga's had hij allang zijn intrede gedaan als goede buurman, zeilenthousiast, hand-uit-de-mouw-steker en huisvriend. De pater

heeft geen kerkelijke functie, maar hij beheert een jongensinternaat dat naast het huis van Idsinga ligt. De pater is ook een knutselaar en knutselaars vinden elkaar overal te gemakkelijker, zo van „Jan, heb jij een stukje hout voor me — Piet, kun jij dit voor me uitboren?“. Enfin, zo is hier de vriendschap uit voortgekomen en het praten over de boot en het plan om hem te bouwen. Als u het mij vraagt, hebben ze elkaar de kop gek gepraat. Want de pater helpt mee, jazekeer!

Een schip bouwen, evengoed als een schip zeilen, dat doe je niet alleen. Het gaat wel, maar het animeert niet. Het ware werk is om het met een maat te doen. Een maat waar je van op aan kunt, die bereid is een klungelwerkje te doen als jij stuurt, maar die ook even het roer kan houden als jij wat anders moet doen. En dus houdt de pater geduldig de platen vast als Idsinga ze bijknipt en hij houdt ze bij het schip als ze worden vastgepikt met een puntlasje. In ijzer is de pater maar een kwajongen. Maar niet alleen Idsinga staat ervan

„Eigen schip
Is ook niet sip!“

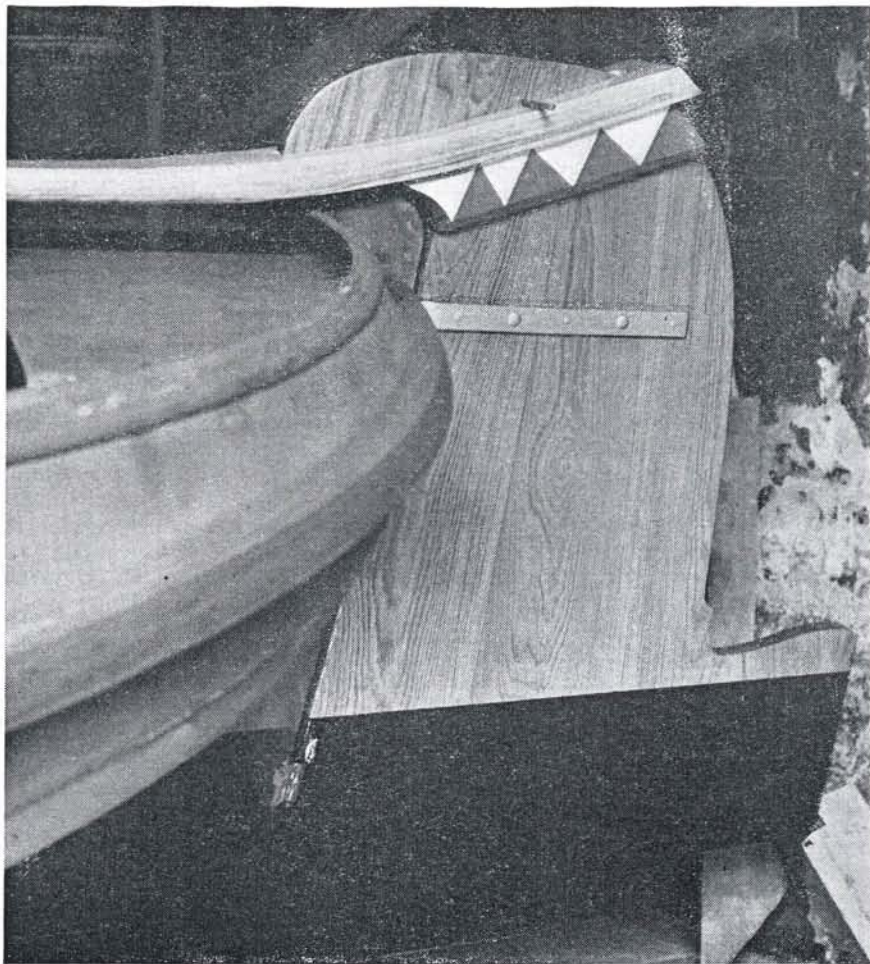

te kijken, wat een roer er onder zijn handen vandaan komt, een roer van dikke eiken planken, prachtig van vorm en tot in de puntjes afgewerkt. En ook de mastkoker en de zwaarden worden door pater Noordstrand gemaakt, met alles wat er nog meer voor houtwerk aan vastzit.

Al werken ze samen, het wordt toch het schip van Idsinga, zijn Friese Jacht. De maker is terecht trots op zijn werkstuk, klein maar fijn en met liefde vervaardigd. Idsinga raakt niet uitverteld over oude scheepstypen, hun eigenschappen en hun gebruik. Veel heeft hij in de praktijk opgepikt en van schippers en werfbazen vernomen, maar hij verzamelt ook foto's en artikelen over dit onderwerp. Een Zeeuwse Poon, die bij Bolsward lag te verrotten, heeft hij op schaal nagebouwd en nog andere modelscheepjes overladen de kast naast mappen en plakboeken. Maar zijn vrouw glimlacht vertederd als hij dat alles in zijn enthousiasme overhoop haalt.

„Het is jammer”, zegt Idsinga. „Er is veel dat moest verdwijnen en dat is niet anders. Maar het Friese Jacht hoeft niet te verdwijnen en daarom mag het ook niet verdwijnen. Dat is óók een van de redenen, dat ik dit schip ben gaan bouwen; het is wel van ijzer, maar het is toch het goede model — ik ben nou eenmaal beter thuis in ijzer.

Misschien bouwen we later nog eens een houten”, zegt hij met een blik op de pater, die zijn eigen kieljachtje maar een „deftige oude heer” vindt. De beste propaganda voor het Friese Jacht, vindt Idsinga, zou zijn het houden van meer wedstrijden, maar er komen er eerder minder dan meer. „De Sneekweek is voor ons ook al afgevallen. Maar de andere klassen kunnen overal zeilen — de Friese schepen moeten in Friesland terecht kunnen.”

Het schip is uitgerust met een Noordstrand-roer.

Hij loopt warm en doet inderdaad een goede poging een Waterkampioen vol te praten. Het zou een leuk nummer worden, maar het kan nu eenmaal niet en dus stap ik maar op. Buiten zegt pater Noordstrand, zelf een ambachtsman: „Is het nu niet eeuwig jammer, dat zo'n man in de brandstoffen terecht is gekomen?” Net wil ik zeggen, dat het op 't ogenblik toch niet zo moeilijk voor hem moet zijn ander werk te krijgen, of de pater vervolgt: „Of misschien zou hij zich op een werf alleen maar ergeren, want daar moet het commercieel verantwoord zijn en dan kan hij toch niet zó werken, als hij dat wil”. Ik geloof dat de pater gelijk heeft. Er zijn veel mensen, die iets anders zouden willen en kunnen doen, maar ze **doen** het niet. Ergens weten ze, dat je het in de maatschappij toch niet ideaal kunt krijgen. Ideaal is alleen maar wat je in stilte kunt liefhebben. Zoals je schip.

GAIT L. BERK

Trots als gold het een gevangen snoek toont pater Noordstrand zijn helmhout.

(Foto's G. L. Berk)